

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakértői véleménye

A szakvélemény címe: Azonosítható rész értelmezése (az átdolgozás vélelme). Zeneműrészlet és hangszignál összehasonlítása

Ügyszám: SZJSZT-16/17.

A Fővárosi Törvényszék által feltett kérdések:

1. Vizsgálja meg az 5. sorszámú beadványhoz csatolt CD mellékletet, amely a perbeli zene részleteket tartalmazza, azok összevetésével állapítsa meg, hogy a dalrészlet és a hangszignál azonosítható zenerészletnek minősülnek-e, és mint ilyenek hasonlóak-e egymáshoz. A hasonlóság meglétét vagy hiányát fejtsse ki szakmai szempontból is.

2. Amennyiben a két mű egymásnak zenei átdolgozása lenne, úgy állapítsa meg a felhasználás százalékos értékét is.

A megkereséshez csatolt melléletek

A Szerzői Jogi Szakértő Testület (a továbbiakban: Testület) szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 8. §-ának (1) bekezdése szerint a Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást, nem tart helyszíni szemlét és nem idézhető. A Törvényszék a megkereséshez csatolta a polgári ügy aktáját, amely tartalmazza a felek eddigi peres előadásait és a csatolt hanganyagot is.

A bíróság által összefoglalt rövid tényállás

A felperes szerzője az Artisjus Egyesületnél nyilvántartott zeneműnek. Ez a dal 2011. május 1. napján feltöltött videóban jelent meg először. A felperes 2016. március 28. napján észlelte, hogy az alperesi rádió a hírek felvezetésénél olyan hangszignált használ, amelynek alapja a felperesi vélekedés szerint az említett zenemű (annak refrénje). A felperesi megkeresésre az alperes nem válaszolt.

Ezt követően nyújtotta be felperes a keresetet, amelyben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a szerzői jogsértést, amely szerint az alperes 2016. március 28. napjától kezdődően megsértette a felperes névfeltüntetéshez való jogát, illetve engedélye nélkül sugározta a felperesi műből származó hangszignált. Kérte továbbá az alperest nyilatkozattal való elégtétel adásra és a sérelmezett szignál megsemmisítésére kötelezni.

Az alperesi védekezés szerint egyrészt a felperes által szerzett dal mindössze 5 hangból álló hangsora, amely a szignálban szerepel nem minősül a dal azonosítható részének. Álláspontja szerint a két zene, illetve zenerészlet úgy hangnemében, mint ritmusában is eltér. Azaz a perbeli zeneszámok hasonlóságát is vitatta, hozzátéve, hogy a sérelmezett esetre emlékeztető hasonlóság számos zeneműben megtalálható.

Az eljáró tanács szakvéleménye:

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) rendelkezései szerint:

1. § (1) Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat.

*(2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:
e) a zenemű, szöveggel vagy anélkül.*

(3) A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélettől.

16. § (1) A szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. E törvény eltérő rendelkezése hiányában a felhasználásra engedély felhasználási szerződéssel szerezhető.

Az „azonosítható rész” fogalmát a Testület a 44/2007. sz. szakvéleményében már korábban részletesen elemezte az alábbiak szerint:

„A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 16. §-ának (1) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem alapján a szerzőnek kizárólagos joga van a mű egészének vagy valamely azonosítható részének anyagi formában és nem anyagi formában történő bármilyen felhasználására és minden egyes felhasználás engedélyezésére. Az „azonosítható rész”-re való utalás az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény nyomán, az információs társadalomban érvényesülő szerzői és kapcsolódó jogok egyes kérdésekben történő összehangolásáról szóló európai parlamenti és tanácsi 2001/29/EK irányelv (a továbbiakban: INFOSOC-irányelv) 2. cikkének való széleskörű megfelelés céljával került be az Szt.-be. Az utalás beszurásának a közösségi jognak való megfelelésen túli célja az volt, hogy az - egyébként egységes - joggyakorlat nyomán a normaszöveg szintjén is egyértelművé váljon, hogy a szerzői kizárólagos engedélyezési jog nem csupán a művek egészben való felhasználására, hanem az azonosítható, felismerhető részek felhasználására is kiterjed. (Ezt az értelmezést megerősíti az idézett törvény 53. §-ához fűzött miniszteri indokolás is.) Akkor azonosítható a rész a művel, vagyis akkor felismerhető a részből az egész, ha a kiemelt rész ugyanúgy hordozza a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyénieredeti jelleget [Szt. 1. § (3) bek.], mint a teljes alkotás. Az azonosíthatóság oltalmi kritériuma tehát érdemét tekintve azonos a szerzői jogi védelem egyéni-eredeti jellegre vonatkozó kritériumával: az azonosíthatóság azt jelenti, hogy az érintett részből egyértelműen meghatározható, hogy mely mű részletéről van szó, hiszen kisebb terjedelemben is tükrözi a szerző személyiségét, azzal kétségtelenül összekapcsolható.”¹

A Testület nevében eljáró tanács a két hangfelvétel meghallgatását követően megállapította, hogy a szignál és a zenemű részlete is alkalmasak arra, hogy önállóan szerzői jogi védelem alatt álló zeneművek, illetve azok azonosítható része lehessenek, mert egyénieredeti jelleggel bírnak. Tekintettel arra, hogy a védelem nem függ mennyiségi, minőségi,

¹ SZJSZT-44/2007 – Dalszöveg részletének szerzői jogi védelme
http://www.sztnh.gov.hu/testuletek/szjszt/SZJSZT_szakvelemenyek/2007/2007PDF/szjszt_szakv_2007_44.pdf

esztétikai jellemzőktől, ezért egy öt hangból álló zenemű is lehet mű, a védelemhez nem szükséges, hogy hosszú legyen. Ugyanakkor mennél rövidebb, vagy akár csak pár hangból áll egy szignál, annál nagyobb az esély arra, hogy egy másik műre hasonlítson.

Azonban egy esetleges hasonlóság a szerzői jogban nem okoz problémát, mivel itt nem követelmény sem az újdonság, sem az újszerűség. A Testület több szakértői véleményében rámutatott arra, hogy egy alkotás akkor *egyéni*, ha az adott körülmények között lehetőség van többféle kifejezési módra, s ezek közül a szerző egyéni módon valósítja meg azok egyikét vagy másikat, és akkor *eredeti*, ha az nem csupán valamely már meglévő alkotás szolgálai másolata.²

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy a hangfelvételen hallható szignál, nem „csak” négy hangból, pontosabban négy akkordból áll, hanem a motívum alatt akusztikus kíséret is hallatszódik, ami szintén a szignál része, és a szignál után a hírolvasás alatt folytatódik.

Törvényszék 1. kérdése:

Vizsgálja meg az 5. sorszámú beadványhoz csatolt CD mellékletet, amely a perbeli zene részleteket tartalmazza, azok összevetésével állapítsa meg, hogy a dalrészlet és a hangszignál azonosítható zenerészletnek minősülnek-e, és mint ilyenek hasonlóak-e egymáshoz. A hasonlóság meglétét vagy hiányát fejtsse ki szakmai szempontból is.

A zenetörténet során, megszámlálhatatlanul sok helyen lehet találkozni *dó, tí, szó, lá, szó* figurációval. Ez a négy hang ilyen sorrendben rengeteg helyen fordul elő a barokk zenétől napjainkig. Az, hogy ebből mikor lesz téma, vagy szignál azt – mivel a zene időben zajló művészet – a zene ritmusa, tempója, funkciós rendje és elsősorban zenei hangsúlyrendszere dönti el.

Nagyon fontos a tonális és funkciós zenében a harmónia sor, amely meghatározza a dallam karakterét, továbbá az egy-hármas, vagy a kettő-négyes lüktetés, indulás és a megérkezés, a felütés vagy a hangsúly.

A vizsgált két zene ugyan egyforma távolságokra eső hangokat használ, mégpedig a felperesi dallam Á-dúrban (a továbbiakban: Á dallam), az alperesi dallam pedig G-dúrban (a továbbiakban: G dallam) teszi mindezt, ennek ellenére a két zene teljesen más.

A két dallamot vizsgálva a felsorolt és egyben legfontosabb szakmai szempontok szerint (tempó, hangsúly, ritmika, funkciós váz) a következőket lehet megállapítani:

- Az Á dallam tempója lassabb a G dallamé sodrőbb és gyorsabb.
- Az Á dallam végig egy-hármas lüktetésű (beat) a G dallam kettő-négyes lüktetésű (off-beat).
- Az Á dallam a metrumban szünettel indul és fent marad a domináns funkción, a G dallam pedig súllyal indul és súlyra érkezik.
- Az Á dallam a nyolc-nyolcad függvényében 2213-224 (szimmetrikusan osztható a négy negyedben az első ütemben: 2+2=4, 1+3=4 a második ütemben pedig 2+2=4 és a 4 az maga az osztó azaz az ütemet kettéosztva felezhető.)
- A G dallam aszimmetrikus felosztású pedig 332-332 ebből adódóan pedig nem felezhető.

² SZJSZT-38/2003 – Külsős óraadók előadásainak szerzői jogi védelme
https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/SZJSZT_szakvelemenyek_pdf/szjszt_szakv_2003_038.pdf

- Az Á dallam első üteme szubdomináns, a második domináns, azaz nem záródik tonikán, hanem fent marad a domináns funkción, a G dallam pedig hangsúllyal záródik a Tonikai funkción.
- Az utolsó szempont, hogy az Á dallam vokális és a G dallam instrumentális, ebből adódóan a zenék súly és ritmus rendszere is más.

A Testület nevében eljáró tanács a két hangfelvétel meghallgatását követően, azok összevetéséből azt állapította meg, hogy a dalrészlet és a hangszignál azonosítható zenerészletnek minősülnek, a két zenerészlet azonban nem hasonlít egymásra.

Törvényszék 2. kérdése:

Amennyiben a két mű egymásnak zenei átdolgozása lenne, úgy állapítsa meg a felhasználás százalékos értékét is.

Mivel a Testület nevében eljáró tanács az 1. kérdésre nemleges választ adott, zenei átdolgozás nem történt, szerzői jogi szempontból felhasználás nem történt.

Budapest, 2017. augusztus 15.

dr. Munkácsi Péter
a tanács elnöke

dr. Legeza Dénes István
a tanács előadó tagja

Binder Károly
a tanács szavazó tagja